

**Evaluatieverslag
Arbeidsmarktagenda Culturele
en Creatieve Sector 2017-2023**

Platform ACCT
april 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Bovensectorale instelling voor de arbeidsmarkt
3. Onderzoeksresultaten enquête
4. Onderzoeksresultaten interviews
5. Aanbevelingen voor actualiseren Arbeidsmarktagenda 2024-2028
6. Proces actualiseren Arbeidsmarktagenda 2024-2028
7. Deelnemers evaluatie

1. Inleiding

In januari 2016 hebben de Sociaal-Economische Raad (SER) en de Raad voor Cultuur (RvC) de 'Verkenning arbeidsmarkt culturele sector' gepubliceerd. Geconcludeerd werd dat de arbeidsmarktsituatie van veel werkenden in de culturele en creatieve sector zorgwekkend is. Dat komt door de combinatie van dalende werkgelegenheid, een relatief hoge kans op werkloosheid, een stijgend aantal zzp'ers zonder basale sociale zekerheid, lage en dalende inkomens en een zwakke onderhandelingspositie van werkenden. Deze arbeidssituatie is het gevolg van bijzondere kenmerken van de culturele en creatieve sector, de economische crisis in de periode 2009 tot en met 2013 en de daaropvolgende overheidsbezuinigingen.

Federatie Cultuur en FNV Kiem hebben als vervolg de SER en de RvC gevraagd om te adviseren over concrete oplossingen om de structurele problemen op de arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector aan te pakken. Dit werd het adviesrapport 'Passie gewaardeerd: versterking van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector' van april 2017.

Kunsten '92 is door toenmalig minister Jet Bussemaker (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) gevraagd om tot een sectorbrede en discipline-overstijgende arbeidsmarktagenda te komen. De in sociale dialoog met de sector tot stand gekomen agenda moest zich richten op alle werkenden in de gehele (gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde) culturele en creatieve sector in Nederland. De Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector 2017-2023 (hierna Arbeidsmarktagenda) werd opgesteld door een onafhankelijke werkgroep. De inhoud van de agenda was gebaseerd op gesprekken met meer dan 70 representanten uit de sector. De Arbeidsmarktagenda was van én voor de culturele en creatieve sector in brede zin. Verantwoordelijkheid voor uitvoering van de Arbeidsmarktagenda lag bij de sector zelf.

In de Arbeidsmarktagenda zijn 24 actiepunten geformuleerd om de arbeidsmarktpositie van werkenden in de culturele en creatieve sector te verbeteren en zo een bijdrage te leveren aan een duurzame, toekomstbestendige en bloeiende culturele en creatieve sector in Nederland. Tot en met 2019 bewaakte de 'Regiegroep uitvoering arbeidsmarktagenda culturele en creatieve sector' de agenda, de samenhang en had contact met de partijen die als 'aanjager' optraden. De regiegroep bestond uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en zelfstandigen uit de culturele en creatieve sector, cultuurfondsen, de RvC, het ministerie van OCW en Kunsten '92. Per 1 januari 2020 werd Platform ACCT opgericht en ging de functie van de Regiegroep op in de huidige Platform ACCT Deelnemersraad.

De arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector is constant in beweging, dus er is behoefte aan actualisering van de Arbeidsmarktagenda door én voor de sector. Het bureau van Platform ACCT heeft in de zomer van 2023 een evaluatie uitgevoerd naar de lopende Arbeidsmarktagenda. Dit verslag is de uitkomst van die evaluatie en dient als input voor de actualisering van de Arbeidsmarktagenda: wat is er bereikt, wat zijn blijvende vraagstukken en wat is er nodig? De geactualiseerde Arbeidsmarktagenda is in de zomer van 2024 gereed en krijgt een looptijd mee tot en met 2028.

De evaluatie bestond uit 32 individuele interviews met representanten uit de sector: de zogenaamde 'aanjagers' zoals aangewezen in de Arbeidsmarktagenda, leden van de Platform ACCT Deelnemersraad en samenwerkingspartners die hebben bijgedragen aan projecten en activiteiten voortgekomen uit de Arbeidsmarktagenda. Deze personen hebben vooraf een enquête ingevuld over de 24 Arbeidsmarktagenda-punten en de vraag beantwoord "Wat mist er in de huidige Arbeidsmarktagenda?". De evaluatie was relatief kleinschalig, dus onvoldoende 'n' om harde conclusies te trekken. Toch zijn er duidelijke bevindingen en aanbevelingen uit de evaluatie gekomen, die in dit verslag gedeeld worden.

2. Bovensectorale instelling voor de arbeidsmarkt

De afgelopen vier jaar heeft Platform ACCT een stevige, deskundige en compacte organisatie opgebouwd. Diverse projecten en programma's zorgden voor versterking van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector en verbetering van de positie van diegenen die erin werken. Na vier jaar is Platform ACCT niet meer weg te denken als hét platform waarin samen met de culturele en creatieve sector gewerkt wordt aan het duurzaam versterken van de arbeidsmarkt en de (inkomens)positie van werkenden.

Vanaf 2025 komt er een bovensectorale instelling met als kernactiviteit het verbeteren van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector. De gevraagde activiteiten zijn nu al onderdeel van de doelen en missie van Platform ACCT. Platform ACCT heeft een activiteitenplan 2025-2028 voor deze bovensectorale instelling opgesteld waarvan de inhoud mede bepaald is door de geleerde lessen uit deze evaluatie Arbeidsmarktagenda.

Het was voor de sector voor de hand liggend dat Platform ACCT de regie nam in het evalueren van de huidige Arbeidsmarktagenda in 2023. Ook zullen wij onze regisserende rol pakken in het proces van het actualiseren van de Arbeidsmarktagenda voor de periode 2024-2028. Taken, verantwoordelijkheden en uitvoering van de Arbeidsmarktagenda liggen echter nadrukkelijk niet alleen bij Platform ACCT, want borging, eigenaarschap en samenwerking binnen de culturele en creatieve sector is van groot belang.

3. Onderzoeksresultaten enquête

Uit de antwoorden van de 32 respondenten van de online enquête over de Arbeidsmarktagenda is gebleken dat de agendapunten en activiteiten die bijdragen aan de *structurele dialoog in de sector* (thema 1) het meest gekend worden. Slechts 16% antwoordt 'ik weet het niet'. Bij het *versterken van het verdienvermogen* (thema 2) zien we dat 42% 'ik weet het niet' invult. Een groot deel van de verdienvermogen-agendapunten zijn complex (denk aan auteursrechten) en/of informatie over en kennis van initiatieven die bijdragen aan verdienvermogen ontbreekt bij een deel van de respondenten. Bij *verbeteren arbeidsvoorwaarden* (thema 3) heeft 70% een mening over de voortgang van bijbehorende agendapunten.

Overzicht per thema	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Thema 1: Structurele sociale dialoog	3%	33%	29%	17%	3%	16%
Thema 2: Versterken verdienvermogen	1%	15%	19%	18%	4%	42%
Thema 3: Verbeteren arbeidsvoorwaarden	12%	30%	14%	13%	1%	30%

Thema 1) Structurele sociale dialoog

Gemiddeld 85% van de respondenten heeft een mening over de agendapunten binnen dit thema. Opvallend is dat 29% van de respondenten het 'niet eens en niet oneens' is met de stellingen per agendapunt. Men is zich er blijkbaar van bewust dat er activiteiten plaatsgevonden hebben, maar zij hebben onvoldoende zicht op de bereikte voortgang of impact van die activiteiten.

Thema 1: Structurele sociale dialoog	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Er is een structurele dialoog opgestart voor de gehele culturele en creatieve sector.	3%	65%	19%	6%	0%	6%
De sociale dialoog per subsector is versterkt.	3%	52%	29%	0%	0%	16%
De Fair Practice Code is voldoende geïmplementeerd.	0%	13%	32%	32%	13%	10%
De eenheid onder werk- en opdrachtgevers is versterkt	0%	13%	39%	16%	0%	32%
De eenheid onder werkenden is vergroot.	10%	35%	32%	6%	3%	13%
Het verschil in risico's tussen werknemers en zelfstandigen is verkleind.	3%	19%	23%	39%	0%	16%
Gemiddelde	3%	33%	29%	17%	3%	16%

Hoge scores:

- Relatief hoog scoren de *structurele dialoog* en de *sociale dialoog per subsector*. Dit is mede te danken aan het programma fairPACCT (ketentafels) dat sinds de start in januari 2022 leidt tot betere samenwerking, meer afstemming, betere zichtbaarheid en duidelijke communicatie tussen verschillende partijen in diverse subsectoren van de culturele en creatieve sector.
- Ook de *eenheid onder werkenden* is vergroot volgens 45% van de respondenten. De oprichting van de Creatieve Coalitie heeft hier een bijdrage aan geleverd.

Lage scores:

- Uitkomst van de enquête is dat er nog onvoldoende *implementatie van de Fair Practice Code* (45% (helemaal) oneens) heeft plaatsgevonden. In de toelichting op deze vraag en in de interviews is ingegaan op het 'waarom' van dit antwoord. Enkele reacties van respondenten:
 - "Implementatie betekent afspraken en concrete doelstellingen die toegepast en gehandhaafd worden. Daar zijn we nog niet."
 - "Er is aanzienlijk meer bewustwording over fair practice werken: juiste mindset is er. Maar het ontbreekt aan concrete handvatten en tools voor implementatie."
 - "Taal van de Fair Practice Code is nu nog te vaag en te algemeen."
 - "Wettelijke regulering is nodig om eerlijke betaling af te kunnen dwingen."
 - "De Fair Practice Code is geen absoluut gegeven. Nu wordt de code te vaak gereduceerd tot fair pay, maar er dient ook aandacht te zijn voor andere onderdelen van de code (fair chain, fair share). Voer het brede gesprek."
 - "Voor de creatieve industrie heeft de Fair Practice Code een agenderende functie. Het is geen opmaat naar afspraken zoals in de culturele sector, want een standaard of minimum voor fair pay is niet af te spreken in de vrije markt."
- Uitkomst van de enquête is dat het *verschil in risico's tussen werknemers en zelfstandigen* nauwelijks is verkleind. Positief is dat verschillende cao's inmiddels een zzp-afspraken hebben dat het verschil in risico met de werknemer verkleint. Er is ook meer aandacht voor pensioen en arbeidsongeschiktheid onder zzp'ers. Echter maar liefst 39% van de respondenten antwoordt '(helemaal) mee oneens'.

Thema 2) Versterken verdienvermogen

Gemiddeld 58% heeft een mening over de agendapunten behorend bij dit thema. Binnen deze groep zijn de meningen sterk verdeeld. Dit wordt met name veroorzaakt door de vier agendapunten die betrekking hebben op intellectueel eigendom/ auteursrecht. Dat is een technisch en specialistisch onderwerp binnen de sector. Het merendeel van de respondenten is niet direct bij betrokken bij het onderwerp intellectueel eigendom/auteursrecht en heeft naar eigen zeggen onvoldoende kennis over of zicht op de ontwikkeling van bijbehorende agendapunten. Bij personen die deze kennis en betrokkenheid wel hebben zien we een uiteenlopende mening over de bereikte verbetering op het gebied van intellectueel eigendom/auteursrecht in de afgelopen jaren.

Thema 2: Versterken verdienvermogen	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Er zijn nieuwe investeringsmodellen, verdienmodellen en -instrumenten ontwikkeld.	0%	16%	23%	32%	6%	23%
Knelpunten vanuit wet- en regelgeving rondom ondernemerschap zijn weggenomen.	0%	6%	32%	48%	3%	10%
De monitoring en naleving van auteursrechtelijke bepalingen zijn geïntensiveerd.	3%	0%	23%	3%	10%	61%
De werking van het auteursrecht is verbeterd	0%	10%	16%	16%	0%	58%
Er is een strategie ontwikkeld voor exploitatie van internationaal online intellectueel eigendom.	0%	10%	6%	19%	6%	58%
Er is opvolging gegeven aan de evaluatie van het Auteurscontractenrecht.	3%	6%	16%	0%	6%	68%

Thema 2: Versterken verdienvermogen	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Er zijn initiatieven genomen met een marktstimulerende werking op de culturele en creatieve sector.	0%	45%	29%	3%	0%	23%
Opdrachtgeverschap vanuit andere sectoren is gestimuleerd door matchingsregelingen vanuit de overheid.	0%	29%	6%	23%	3%	39%
Gemiddelde	1%	15%	19%	18%	4%	42%

Hoge scores:

- 45% vindt dat er initiatieven zijn genomen die een *marktstimulerende werking* hebben op de culturele en creatieve sector. Projecten en programma's als IDOLS*, Leve het Geven en de oprichting van de Taskforce Samenwerkingsverband Publieksdata hebben een bijdrage geleverd, maar zijn volgens de toelichting van respondenten slechts een klein stukje van wat mogelijk is. Meer samendoen wordt genoemd als belangrijke sleutel voor versterking van het verdienvermogen van makers en organisaties in de sector.

Lage scores:

- Bij de agendapunten *ontwikkeling van nieuwe investeringsmodellen, verdienmodellen en -instrumenten en het wegnemen van knelpunten vanuit wet- en regelgeving rondom ondernemerschap* hebben opvallend veel respondenten op de stellingen '(helemaal) oneens' geantwoord. Er is weinig verbetering ervaren in de periode van 2017 tot nu op deze punten waarbij het volgende wel ook in acht moet worden genomen:
- Als gevolg van COVID-19 zijn er nieuwe (digitale of hybride) verdienmodellen ontstaan en is het onderwerp meer in beeld, maar overall gezien is er volgens de respondenten niet significant veel veranderd.
 - Wat betreft 'instrumenten' is er wel een nieuwe ster aan het firmament: de cultuurleningen (Cultuur+ Ondernemen). Die bestonden al wel, maar zijn in 2023 van heel andere orde geworden en worden nu veel meer erkend als potentieel en waardevol onderdeel van de financieringsmix van makers en organisaties in de culturele en creatieve sector.
 - Een deel van de knelpunten vanuit wet- en regelgeving zijn ook breder dan de culturele en creatieve sector (er is een afhankelijkheid met ander beleid).

Thema 3) Verbeteren arbeidsvoorwaarden

Gemiddeld 70% heeft een mening over deze agendapunten. Het aandeel '(helemaal) oneens' is laag. Gemiddeld 42% geeft aan het '(helemaal) eens' te zijn met de stellingen per agendapunt. De stellingen zijn zo geformuleerd dat 'eens' betekent verbetering op dat punt.

Thema 3: Verbeteren arbeidsvoorwaarden	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Er is een verkenning gedaan naar een collectieve arbeidsovereenkomst voor alle werkenden.	10%	29%	23%	10%	0%	29%
Er is onderzoek gedaan naar financieringsmogelijkheden voor sociale zekerheid, pensioen en scholing.	10%	52%	19%	3%	0%	16%
Er zijn modelovereenkomsten voor vrijwilligers, stagiairs en werkervaringsplaatsen opgesteld.	6%	16%	13%	13%	0%	52%
Er is onderzoek gedaan naar de verhouding tussen betaalde en onbetaalde werkenden in de culturele en creatieve sector.	3%	32%	13%	10%	0%	42%
Er is een faciliteit voor Permanente Professionele Ontwikkeling (PPO) opgezet.	48%	39%	3%	3%	3%	3%
Kennis- en menskracht rondom HR-vraagstukken worden voldoende gedeeld.	6%	39%	26%	13%	0%	16%

Thema 3: Verbeteren arbeidsvoorwaarden	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens en niet mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee ons	Ik weet het niet
Goed werk- en opdrachtgeverschap is de norm in de culturele en creatieve sector en de financiële consequenties hiervan zijn onderkend.	3%	19%	16%	39%	3%	19%
Er is een alternatief voor de wekeneis uit de WW bedacht.	0%	6%	0%	26%	3%	65%
De (brede) inzet van honorarium- en tariefriichtlijnen is verkend.	19%	42%	10%	3%	0%	26%
Gemiddelde	12%	30%	14%	13%	1%	30%

Hoge scores:

- *Permanente Professionele Ontwikkeling* heeft de hoogste score. 87% van de respondenten herkent de faciliteit die daarvoor is opgezet (Werktuig PPO).
- Ook de *brede inzet van honorarium- en tariefriichtlijnen* wordt gekend (door 62%). De vooronderzoeken van HTH Research en het programma fairPACCT (ketentafels) dragen hieraan bij.
- 61% is het '(helemaal) eens' met dat er *onderzoek is gedaan naar financieringsmogelijkheden voor sociale zekerheid, pensioen en scholing*. De stimulerende maatregelen van het programma Oog voor Impuls die sinds 2022 worden ontwikkeld hebben hier deels aan bijgedragen.

Lage scores:

- *Goed werk- en opdrachtgeverschap* wordt nog niet ervaren als de norm in de culturele en creatieve sector en de financiële consequenties hiervan zijn nog onvoldoende onderkend. Dit raakt aan de uitkomst dat de implementatie van de Fair Practice Code nog onvoldoende heeft plaatsgevonden. De toelichtingen van respondenten op dit punt kan als volgt worden samengevat: "*Subsidiegevers zeggen makkelijk 'dan produceer je toch minder', maar dat verandert de hele bedrijfsvoering. De consequenties van eerlijke betaling dienen goed doordacht en onderzocht te worden, want fair pay kan ten koste gaan van solidariteit (de één beter betalen, de ander ontslaan).*"
- Opvallend veel respondenten hebben geen mening ('ik weet het niet') over het *alternatief voor de wekeneis uit de WW en modelovereenkomsten voor vrijwilligers, stagiairs en werkervaringsplekken*. Deze modelovereenkomsten zijn (door aanjager VNPF) wél ontwikkeld, verspreid en worden gedeeld op digiPACCT, maar worden blijkbaar onvoldoende gevonden binnen de sector.

Op welke agendapunten is in periode 2017 tot nu de meeste voortgang geboekt?

Top 5	Vraag	Mee eens	Helemaal mee ons	Totaal
1.	Er is een faciliteit voor Permanente Professionele Ontwikkeling (PPO) opgezet.	39%	48%	87%
2.	Er is een structurele dialoog opgestart voor de gehele culturele en creatieve sector.	65%	3%	68%
3.	Er is onderzoek gedaan naar financieringsmogelijkheden voor sociale zekerheid, pensioen en scholing.	52%	10%	61%
4.	De (brede) inzet van honorarium- en tariefriichtlijnen is verkend.	42%	19%	61%
5.	De sociale dialoog per subsector is versterkt.	52%	3%	55%

De *faciliteit voor permanente professionele ontwikkeling*, de *structurele dialoog (ook per subsector)*, het *onderzoek naar financieringsmogelijkheden voor sociale zekerheid en de inzet van honorarium- en tariefriichtlijnen* scoren het hoogst in de enquête (top 5). Hieruit mogen we opmaken dat de Platform ACCT programma's PPO, fairPACCT en Oog voor Impuls hebben bijgedragen aan verbetering van de arbeidsmarkt van de sector. Maar we zijn er nog niet!

Structurele dialoog en professionalisering en duurzame inzetbaarheid zijn dan ook benoemd als de twee kernthema's waar Platform ACCT zich de komende jaren voor zal blijven inzetten om de arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector gezonder en wendbaarder te maken.

Op welke agendapunten is onvoldoende bereikt in de periode 2017 tot nu?

Down 5		Mee eens	Helemaal mee ons	Totaal
Vraag				
1.	Knelpunten vanuit wet- en regelgeving rondom ondernemerschap zijn weggenomen.	48%	3%	52%
2.	De Fair Practice Code is voldoende geïmplementeerd.	32%	13%	45%
3.	Goed werk- en opdrachtgeverschap is de norm in de culturele en creatieve sector en de financiële consequenties hiervan zijn onderkend.	39%	3%	42%
4.	Het verschil in risico's tussen werknemers en zelfstandigen is verkleind.	39%	0%	39%
5.	Er zijn nieuwe investeringsmodellen, verdienmodellen en -instrumenten ontwikkeld.	32%	6%	39%

De tabel toont de vijf arbeidsmarkt-agendapunten met de laagste score in de enquête. Hieruit blijkt dat *implementatie van de Fair Practice Code* blijvend aandacht en actie vraagt de komende periode. De sector heeft behoefte aan concrete handvatten en begeleiding bij de transitie naar fair practice werken. Kunsten'92, Platform ACCT, maar ook alle actoren in de culturele en creatieve sector (van overheden tot makers) zullen zich hiervoor moeten inspannen om *goed werk- en opdrachtgeverschap als norm* te hanteren en het *verschil tussen werknemers en zelfstandigen te verkleinen*. Deze agendapunten beïnvloeden elkaar sterk.

Onbenutte kansen en verbeterpunten op het gebied van ondernemerschap en financiering binnen de sector is een onderwerp waar in samenwerking met partijen in het veld aan gewerkt moet worden. De *knelpunten vanuit wet- en regelgeving rondom ondernemerschap* en de *ontwikkeling van nieuwe investeringsmodellen, verdienmodellen en -instrumenten* heeft onvoldoende plaatsgevonden in de periode 2017-2023.

Op de website van Platform ACCT zijn de uitkomsten van de gehele Survey Monkey enquête over de Arbeidsmarktagenda per vraag te vinden. De schriftelijke toelichtingen die de 32 respondenten hebben ingevoegd, worden uit privacy-overwegingen niet gedeeld. [\[Weblink invoegen\]](#)

4. Onderzoeksresultaten interviews

De enquête diende als voorbereiding op 32 individuele online interviews met representanten van de Arbeidsmarktagenda. In de gesprekken van 1 uur zijn de betrokkenen bevraagd over de agendapunten waar zij in de enquête een uitgesproken mening over hadden. Dit gaf ons de gewenste toelichting en persoonlijke inkleuring van hun mening over bepaalde agendapunten.

Ook hebben wij, ten behoeve van het actualiseren van de Arbeidsmarktagenda, de open vraag gesteld of zij belangrijke arbeidsmarkt-agendapunten missen en/of dat zij aanbevelingen (of waarschuwingen) hebben ten behoeve van het opstellen van de geactualiseerde Arbeidsmarktagenda 2024-2028.

Agendapunten die door meerderen worden gemist in de Arbeidsmarktagenda 2017-2023:

- Diversiteit en inclusie:
 - met name met betrekking tot de P van personeel (werving, behoud en doorstroom)
 - gender- en kleur-inkomenskloof
 - er is meer dan de Westerse canon
- Sociale veiligheid:
 - gezonde en veilige werkomgeving
 - relatie unfair pay en machtsmisbruik
 - focus op het versterken van de positie van zzp'ers op de werkvloer
 - relatie tussen mobiliteit in de top van organisaties en grensoverschrijdend gedrag
- Krapte op de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector
- Eenheid in overheidsbeleid, met name op het gebied van fair pay
- Goed opdrachtgeverschap van de overheid (o.a. aanbesteding en inkoop)
- Impact van kunstmatige intelligentie op de arbeidsmarkt van de sector:
 - AI is voor communicatie en journalistiek een enorme game changer
 - AI op Europees niveau oppakken
 - men ziet een rol voor DEN en Cultuur+ Ondernemen
- Digitalisering:
 - men ziet een rol voor DEN
- Financiering in de sector:
 - toegankelijkheid financiering (ten behoeve van een gezonde financieringsmix)
 - transparantie van criteria en procedures van financiers

Agendapunten die door enkelen worden gemist in de Arbeidsmarktagenda 2017-2023:

- Aandacht voor hybride beroepspraktijk en de fases in loopbaan van een creatief professional:
 - van losse projecten naar duurzame carrière (nu te kleine projectbudgetten bij fondsen en gemeenten)
 - projectmatig werken is niet bevorderlijk voor fair practice
 - meer van project naar proces. Oog voor periodes tussen die projecten (overbrugging)
- Collectieve vertegenwoordiging versterken:
 - o.a. belangrijk voor het behalen van succes van programmadoelstellingen fairPACCT
 - tegelijk blijven subsectoren anders georganiseerd en zeer divers, wat collectief zaken regelen en toepassen belemmert
 - enkele geïnterviewden pleiten voor een branchevereniging of vakbond per discipline, anderen juist voor één discipline overstijgende brancheorganisatie voor de gehele sector
- Schijnzelfstandigheid (en de alternatieven voor zzp-schap)
- HR structureler onderdeel maken van meerjarenregelingen van de Rijkscultuurfondsen
- Wet- en regelgeving die impact heeft op inkomenspositie van werkenden in de culturele en creatieve sector:
 - belastingmaatregel kleine ondernemers
 - zelfstandigenaftrek
 - mogelijkheid cultuur aftrekken van winstbelasting
 - 'Tax rebate' (naar voorbeeld van België)
 - doorwerking EU-wetgeving
- Bewustwording bij publiek wat cultuur en creativiteit kost (ten behoeve van de weg naar fair pay)

5. Aanbevelingen voor actualiseren Arbeidsmarktagenda 2024-2028

Tot nu toe hebben we teruggekeken naar de opbrengst en impact van de Arbeidsmarktagenda 2017-2023. In 2024 wordt de geactualiseerde Arbeidsmarktagenda 2024-2028 opgeleverd. De inhoud van die geactualiseerde agenda vormen we mede op basis van de geleerde lessen van deze evaluatie Arbeidsmarktagenda. Daarnaast nemen we ook nieuwe ontwikkelingen mee en houden we rekening met het Platform ACCT activiteitenplan 2025-2028.

Tijdens de interviews met 32 representanten uit de culturele en creatieve sector zijn de volgende aanbevelingen ten aanzien van het actualiseren van de Arbeidsmarktagenda gedaan:

Procesmatig

- Meer focus:
 - minder agendapunten
 - beperk je tot een aantal hoofdonderwerpen en formuleer geen deel-agendapunten meer zoals in huidige Arbeidsmarktagenda
 - aandacht, tijd en middelen richten op minder agendapunten, dan is de kans groter dat er aantoonbare verbetering plaatsvinden
- Agendapunten SMART-formuleren:
 - resultaten meetbaar maken, zonder dat dit altijd en alleen kwantitatief hoeft te zijn
 - hoe meet je de doelstelling 'gezonde, duurzame, toekomstbestendige arbeidsmarkt'?
 - begrijpelijke taal gebruiken
- Behoeftte aan onderzoek:
 - monitoren: systematisch meten wat Arbeidsmarktagenda -activiteiten opleveren. Wat merken werkenden in de sector ervan? Er is behoefte aan een nulmeting. De Boekmanstichting ziet hier een rol voor zichzelf, samen met Platform ACCT
 - statistiek en data over de arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector: aantal werkenden, aantal zzp'ers, aantal kleine ondernemers, inkomenscijfers, instroom-uitstroom etc.
- Eigenaarschap sector:
 - de sector wil graag duidelijk weten welke positie/rol Platform ACCT aanneemt in het veld en wat zij van Platform ACCT kunnen verwachten
 - ditzelfde geldt voor andere organisaties. Denk hierbij aan o.a. andere bovensectorale BIS-instellingen, de Taskforce Culturele en Creatieve Sector, Kunsten'92, Federatie Cultuur, Federatie Creatieve Industrie, vakbonden (o.a. Kunstenbond) en andere vertegenwoordigers van werkenden en werkverleners (o.a. Creatieve Coalitie)
 - bij het opstellen en verdelen van Arbeidsmarktagenda-punten moeten we vooraf afspraken maken over eigenaarschap en initiatief van 'aanjagers' of 'actiehouders' in het veld
 - afspraken over rolverdeling binnen de sector, o.a. lobbywerk
- Afstemming en samenwerking met 'de polder':
 - arbeidsmarkt van de culturele en creatieve sector is niet (alleen) van het Ministerie van OCW, maar wordt juist beïnvloed door breder beleid
 - om de arbeidsmarkt van de sector duurzaam te versterken moeten we goed geïnformeerd zijn over het beleid van, en het liefst ook samenwerken met o.a. de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische Zaken en Klimaat, Financiën, de Sociaal-Economische Raad (SER), Stichting van de Arbeid, VNO-NCW, het Europees Sociaal Fonds en andere Europese programma's, de VNG en het IPO (als lokale financiers)
 - de structurele relatie met deze partijen is met name ook van belang voor de delen van de sector waar OCW geen invloed op heeft, maar waar wel veel zelfstandigen werken, zoals de creatieve industrie
- Draagvlak: zorgen dat er genoeg tijd en overleg is om de actuele Arbeidsmarktagenda vorm te geven en te voeden, om draagvlak te creëren in de culturele en creatieve sector

Inhoudelijk

- Cultuur en Creatieve industrie:
 - de (grotendeels gesubsidieerde) cultuursector en de (grotendeels commerciële) creatieve sector zijn verschillende economische ecosystemen
 - in een geactualiseerde Arbeidsmarktagenda dient aandacht te zijn voor de specifieke vraagstukken en oplossingsrichtingen voor deze twee verschillende delen van de sector, want door ze steeds onder één noemer te behandelen wordt geen optimale verbetering van de arbeidsmarkt nagestreefd
 - uiteraard dient er wel kruisbestuiving en onderlinge uitwisseling van informatie en contacten te zijn tussen het culturele en creatieve deel van de sector
- Fair Practice Code als *leitmotiv*:
 - incl. de onderliggende principes van fair pay, fair share, fair chain
 - agendering van de Fair Practice Code en bewustwording van wat fair practice werken betekent is gelukt: iedereen praat erover, herkent de code en wil/moet er iets mee
 - maar terminologie is nu nog te vaag en lijkt, zo wordt vermeld in de gesprekken, ook bewust algemeen gehouden te worden. Betere uitleg en handvatten zijn nodig
 - inhoudelijke thema's uit de code kennen veel overlap met de Arbeidsmarktagenda, en ook met de onderwerpen die besproken worden aan de fairPACCT ketentafels. Tijd is rijp om vergelijkbare en deels overlappende activiteiten gezamenlijk op te pakken en in elkaar te schuiven
- “Cultureel dividend”:
 - dit gaat over de potentie en de kracht van de Nederlandse culturele en creatieve sector en het bewijs van de maatschappelijke en economische waarde van deze sector voor Nederland
 - parallel trekken met hoe de sportsector zich profileert. Een sector waar relatief veel geld in geïnvesteerd wordt
 - duidelijk maken dat culturele en creatieve sector méér is dan alleen het gesubsidieerde deel. Creatieve output is verweven in alles wat we doen: radio, boeken, streamingdiensten, etc. Dit creatieve werk wordt vaak gemaakt door mensen die een kunstvakopleiding hebben gevolgd en zij leveren dus wezenlijk bijdrage aan onze samenleving en economie
 - onafhankelijk uitgevoerd onderzoek naar de maatschappelijke en economische waarde van de sector. Bij voorkeur uitgevoerd door een onderzoekspartij van buiten de sector ten behoeve van de geloofwaardigheid voor het Nederlandse bedrijfsleven, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en aanverwante organisaties

6. Proces actualiseren Arbeidsmarktagenda 2024-2028

Platform ACCT is verantwoordelijk voor het monitoren, actualiseren en evalueren van de Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector Arbeidsmarktagenda.

April 2024 is dit evaluatieverslag opgeleverd en gedeeld met respondenten en beschikbaar gesteld aan de gehele culturele en creatieve sector. Direct na oplevering van dit evaluatieverslag worden gesprekken gevoerd met representanten uit de sector (waaronder leden van de Platform ACCT Deelnemersraad) om de Arbeidsmarktagenda te actualiseren voor de periode t/m 2028. Deze serie van online individuele gesprekken zullen worden geordend volgens de drie inhoudelijke thema's die in het meerjarenplan van Platform ACCT het uitgangspunt vormen. In samenhang leiden deze 'clusters' tot het verbeteren van de arbeidsmarkt van de sector en de (inkomens)positie van de werkenden die daarin actief zijn:

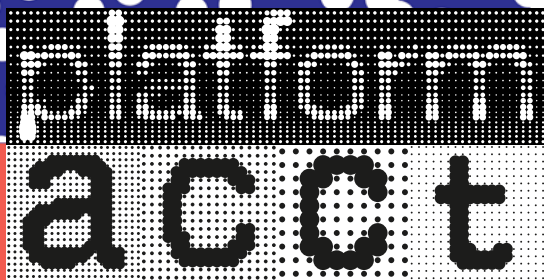
1. *Verbeteren arbeidsvoorwaarden en collectieve afspraken*
2. *Vergroten van de duurzame inzetbaarheid en professionalisering*
3. *Versterken van het verdienvermogen.*

De geactualiseerde Arbeidsmarktagenda 2024-2028 krijgt meer focus. Agendapunten en bijbehorende doelstellingen worden scherper beschreven en SMART geformuleerd. Ook richten we een monitorings- en evaluatie-instrument in én worden onderwerpen per cluster geschrapt dan wel toegevoegd. De geactualiseerde Arbeidsmarktagenda is in 2024 gereed.

7. Deelnemers evaluatie

De onderstaande personen hebben namens hun organisatie deelgenomen aan de evaluatie van de Arbeidsmarktagenda 2017-2023. De groep respondenten bestaat uit de zogenaamde 'aanjagers' zoals aangewezen in de Arbeidsmarktagenda, leden van de Platform ACCT Deelnemersraad en samenwerkingspartners die hebben bijgedragen aan projecten en activiteiten voortgekomen uit de huidige Arbeidsmarktagenda.

- *Amsterdamse Culturele Instellingen/AHK | Annet Lekkerkerker*
- *ACT belangenvereniging voor acteurs | Malou Gorter*
- *Boekmanstichting | Jan Jaap Knol*
- *BNO | Diana Janssen en Rita van Hattum*
- *BREIN | Tim Kuik*
- *CAOP | Wouter Touw*
- *Creatieve Coalitie | Maarten Treurniet*
- *Cultuurconnectie | Jan Brands en Nienke de Bruijn*
- *Cultuur+ Ondernemen | Titia Haaxma*
- *Federatie Creatieve Industrie | Gerbrand Bas*
- *Fonds Podiumkunsten | Marianne van de Velde*
- *IPO | Marieke van Engelen*
- *KNAW | Geertjan de Vugt*
- *Kunsten'92 | Astrid Weij*
- *Kunsten'92/Fair Practice Code | Pien van Gemert*
- *Kunstenbond | Caspar de Kieffe*
- *Kunstenbond | Peter van den Bunder*
- *Letterenfonds | Tiziano Perez*
- *LKCA | Jan van den Eijnden*
- *Mediafederatie | Peter Stadhouders*
- *Ministerie van OCW | Katie Schreiber*
- *NAPK | Lineke Burghout*
- *NVJ | Milen van Boldrik*
- *ODN/SFPK | Paul Bronkhorst*
- *Platform Makers | Erwin Angad-Gaur*
- *Raad voor Cultuur | Klazien Brummel*
- *SAC-KUO/CODARTS | Leo Molendijk*
- *SER | Gerard van Essen*
- *VNG | Fenna van Hout*
- *VNPF | Berend Schans*
- *voordekunst | Kristel Casander*
- *Wergroep Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector | Erik Akkermans*

Colofon

De evaluatie Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector en het opstellen van dit verslag is door diverse teamleden van Platform ACCT uitgevoerd. Met dank aan de betrokken representanten uit de culturele en creatieve sector die in de zomer van 2023 tijd hebben gemaakt om aan de evaluatie Arbeidsmarktagenda 2017-2023 mee te werken.

Vormgeving

Klaas Jetze Nieuwenhuis (KLAASJETZE.NL)

Contactgegevens

www.platformacct.nl | info@platformacct.nl | Amsterdam, april 2024